

13.09.2023

Група 35

Урок 6

Тема: ДОКУМЕНТИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ТОВАРОРУХ

Мета: ознайомитися з видами технічних документів та особливостями їх застосування

Технічні документи поділяються на товаросупровідні, експлуатаційні і конструкторські (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація та склад технічних документів

Товаросупровідні документи (ТСД) - документи, що містять необхідну і достатню інформацію для ідентифікації товарних партій на всьому шляху їхнього товароруху. Товаросупровідні документи, зазвичай, призначені для виробників і продавців, тому відносяться до комерційної інформації. На відмінну від нормативних документів ТСД мають слабку правову основу. Відсутність уніфікованого підходу призводить до різноманіття форм

упорядкування ТСД та ускладнює аналіз і порівняння відомостей, наведених в аналогічних документах.

Товаросупровідні документи в залежності від характеристик товару підрозділяють на види: кількісні, якісні, розрахункові і комплексні. Їх різновиди визначаються призначенням конкретних документів.

Кількісні товаросупровідні документи - технічні документи, призначені для передачі і збереження інформації про кількісні характеристики товарів або товарних партій. Крім розмірних характеристик (маса, довжина, обсяг тощо), в них обов'язково містяться відомості, що ідентифікують товар, до якого ці характеристики відносяться (найменування, за необхідністю - гатунок, марка тощо). Інформація про ціни також може міститися в кількісних ТСД, але вона не є самоціллю.

До кількісних ТДС відносяться: накладні, пакувальні листи, специфікації, акти про встановлену розбіжність в кількості товарів, комерційні акти, акти відбору зразків.

Акти про встановлену розбіжність у кількості товарів складають, коли фактична кількість товарів під час приймання не збігається з кількістю, указаною в документах.

Комерційний акт - документ, який складається, якщо виникають суперечності між договірними сторонами під час транспортування товарів або у випадку виявлення в пункті призначення нестачі, пошкоджень чи псування вантажу.

Специфікація - документ, що підтверджує поставку товару за номенклатурою та кількістю, передбаченими контрактом.

Пакувальний лист - документ, у якому відображаються всі види й сорти товару, наявного в кожному товарному місці (наприклад, у контейнері, ящику, коробці), тобто він дає інформацію про кількість кожного сорту (число одиниць в упаковці) і номер упаковки (місця).

Деякі з перерахованих документів (накладні, пакувальні аркуші) мають

внутрішньогосподарське призначення; інші є додатком до накладних (пакувальні аркуші, специфікації тощо), тому немає необхідності штучно збільшувати в них перелік відомостей про товар (наприклад, додавати відомості про його виробника, дату випуску, термін придатності тощо).

Якісні товаросупровідні документи - документи, що призначені для передавання і збереження інформації про якість товарів (зразків, окремого виробу, товарних партій тощо). Зазначені товаросупровідні документи включають не тільки відомості про якісні характеристики товарів, їхнє значення, градації якості (стандартні, нестандартні, брак, відходи), але й про найменування товарів, їхніх виробників (постачальників, відправників), дати виготовлення (відвантаження), а також інші необхідні відомості.

До якісних ТДС відносяться: сертифікати (якості, відповідності, ветеринарні, фітосанітарні та ін.), якісні посвідчення, заява-декларація, протоколи випробувань.

Сертифікат якості - документ, що засвідчує якість товару. Видається відповідними компетентними органами як в країні-експортері, так і в країні-імпортері.

Сертифікат відповідності - документ, що засвідчує відповідність товару вимогам конкретного стандарту чи іншого нормативного документу, визначеного чинним законодавством. Він є результатом проведення ідентифікації та дослідження товару при сертифікації та оцінці відповідності. Видається спеціально уповноваженими органами зі сертифікації та оцінки відповідності.

Сертифікат походження - документ встановленої форми, який застосовується для підтвердження країни походження товару. Видається уповноваженими органами (як правило, це Торгово-промислової палати країни-виробника товару).

Ветеринарне свідоцтво (сертифікат) - разовий документ, виданий державним інспектором ветеринарної медицини, що підтверджує

ветеринарно-санітарний стан партії тварин, продуктів тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, кормів тваринного та рослинного походження, включаючи обов'язкове зазначення результатів лабораторних досліджень та ветеринарно-санітарного статусу території (потужності) походження, а для тварин - засвідчення проведення вакцинації та діагностичних досліджень.

Фітосанітарний сертифікат - сертифікат, що засвідчує наявність або відсутність регульованих шкідливих організмів в будь-яких рослинах, продуктах рослинного походження, упаковці, ґрунті та будь-яких інших організмах, об'єктах або матеріалах, здатних переносити чи поширювати регульовані шкідливі організми, які визначаються окремо для цілей імпорту, експорту та реекспорту, а також для цілей контролю за переміщенням територією України.

Якісні посвідчення призначені для інформації про градації якості і дані, що ідентифікують партію. Перелік відомостей, які повинні містити якісні посвідчення, встановлюється в стандартах. Ці відомості включають: номер документа і дату його видачі; реєстраційний і обліковий номери сертифіката, термін його дії; номер партії (для упакованої продукції); найменування та адресу відправника; найменування та адресу одержувача; найменування продукції і гатунку (природного і/або товарного); номер партії; результати визначення якості згідно з вимогами чинних стандартів; кількість пакувальних одиниць; масу бруто і нетто; номер і вид транспортного засобу; позначення чинного стандарту.

Заяви-декларації - документи, що підтверджують персональну відповідальність виробника, відповідність продукції встановленим вимогам. Крім того, цей документ є підставою для видачі сертифікатів відповідності за формою з використанням заяв-декларацій.

Протокол випробувань - документ, що містить результати випробувань та іншу інформацію, що стосується досліджень якості товарів.

Цей вид документів рідко зустрічається як ТСД, але він є невід'ємною умовою для видачі сертифікатів відповідності або якості, якщо сертифікація здійснюється з проведенням сертифікаційних випробувань. При цьому в сертифікаті вказуються номер і дата видачі протоколу випробувань.

Розрахункові товаросупровідні документи - документи, які призначені для документального оформлення угоди про ціни, оплату транспортних витрат, спільне (або одностороннє) покриття витрат, у тому числі транспортних, інших витрат, якщо в укладеному договорі купівлі-продажу (договорі постачання) ці відомості були не передбачені.

До розрахункових ТСД відносяться: протокол узгодження цін, рахунок-фактура, рахунок та інші документи про вартість товару, що є об'єктом торговельної операції. Основним призначенням рахунків є інформація про ціну і вартість товару для його оплати. Відомості про кількість товарів також присутні, але вони не є основними.

Рахунок-фактура складається постачальником для документального супроводження партій товару, що переміщуються без оформлення накладної. Він є підставою для оплати товару, який надійшов, за безготівковим розрахунком з оформленням платіжного доручення. Рахунок-фактура є обов'язковим документом.

Рахунок містить аналогічні дані, але в ньому можуть бути і додаткові відомості про послуги, що робляться (фасування, упакування, транспортування, пересилання тощо).

Комплексні товаросупровідні документи – це документи, які призначені для передачі та збереження інформації про кількісні, якісні і вартісні характеристики товарних партій, а також для кількісного обліку їх у процесі товароруху.

До комплексних ТСД відносяться: прибутково- видаткові накладні, товаротранспортні та залізничні накладні, коносаменти і декларації (податкові, митні). **У прибутково-видатковій накладній** міститься така

основна інформація: найменування та інші ідентифікуючі ознаки товару (гатунок, артикул і т.п.), його кількість (в одиницях), а також ціна однієї товарної одиниці та загальна сума (з урахуванням податку на додану вартість) партії товару. Накладну підписують матеріально відповідальні особи, що здали і прийняли товар, і завіряють круглими печатками підприємств - постачальника й одержувача.

Товаротранспортна накладна - первинний прибутковий документ, що заповнюється постачальником і призначений для інформування одержувача про комплекс характеристик товару. Товаротранспортна накладна має два розділи: товарний і транспортний.

У товарному розділі містяться відомості, що дозволяють ідентифікувати товар. До них відносяться: найменування, адреса і банківські реквізити постачальника і платника, відомості про товар і тару (найменування, гатунки, артикули, кількість місць, маса брутто, нетто, тари, вид упаковки, ціна, сума). Крім того, можуть бути зазначені суми податку на додану вартість і повинні бути підписи відповідальних осіб, що дозволили відвантаження товару, відпустили і прийняли його.

Транспортний розділ (відомості про вантаж) заповнюється в ході доставки товару і містить інформацію про дату відправлення, номери автомобіля і шляхового листа, найменування і адресу замовника (платника) товару, відправника вантажу і вантажоодержувача, пункти навантаження і розвантаження, вантажі (найменування, сорт, артикул, одиниці виміру, кількість одиниць, ціна за одиницю, сума, на яку поставляється товар), а також про документи, що переміщуються з вантажем, вид упаковки, кількості місць.

Залізнична накладна - товаротранспортний документ, який оформлюється при відправленні товару залізничним транспортом. За призначенням і змістом вона аналогічна товаротранспортній накладній, але має незначні відмінності (наприклад, дані про номер вагона). Транспортний розділ залізничної накладної заповнюється під час перевезення і здійсненні

вантажно-розвантажувальних робіт.

Коносамент - документ, що видається перевізником вантажу вантажовласнику. Коносаменти бувають іменними, із зазначенням імені одержувача вантажу; ордерні, що містять вказівку про видачу вантажу за наказом відправника або одержувача; на пред'явника, згідно з яким вантаж видається пред'явнику коносамента. Коносамент називають «чистим», якщо перевізник не зробив у ньому зауважень, претензій до кількості та якості товару, і «нечистим», якщо в ньому є застереження про стан перевезеного товару, вантажу.

Експлуатаційні документи - документи, що призначені для передачі та збереження інформації про правила експлуатації складнотехнічних товарів. Вони розраховані на використання й обслуговування цих товарів особами, що не пройшли спеціальної підготовки. Якщо для використання їх потрібно спеціальна підготовка персоналу, то в експлуатаційних документах повинна бути відповідна вказівка.

В експлуатаційних документах можуть міститися відомості про розмірні характеристики (масу, габарити, напругу або силу струму тощо), необхідних для експлуатації побутової техніки. На відміну від товаросупровідних документів, призначених в основному для продавців, експлуатаційні документи виступають як носії споживчої інформації, хоча цю інформацію можуть використовувати і продавці для створення споживчих переваг під час консультування покупців і роз'яснення їм переваг споживчих властивостей конкретних товарів, особливостей їх експлуатації. Основна інформація, що міститься в експлуатаційних документах, носить ідентифікуючий характер і не є самоціллю.

Номенклатура експлуатаційних документів *представлена посібниками з експлуатації, паспортами та етикетками.*

Посібник з експлуатації - експлуатаційний документ, призначений для забезпечення споживача всіма відомостями, необхідними для правильного

використання і обслуговування виробу.

Як правило, посібник з експлуатації містить такі розділи: загальні вказівки, технічні дані, комплект постачання, вимоги щодо техніки безпеки, конструкція виробу, підготовка до роботи, порядок роботи, технічне обслуговування, правила збереження, можливі несправності і методи їх усунення, свідчення про приймання, гарантійні зобов'язання, ціна, додатки.

Паспорт - експлуатаційний документ, що засвідчує гарантовані виробником основні параметри і характеристики виробу.

Розділи паспорта: загальні вказівки, технічні дані, комплект постачання, свідчення про приймання, гарантійні зобов'язання, ціна.

Етикетки - експлуатаційні документи, призначені для зазначення основних показників і відомостей, що необхідні для правильної експлуатації виробу. В етикетках зазначають: найменування виробу, його позначення або індекс, технічні дані, номер стандарту або технічних умов, вимогам яких відповідає виріб, відомості про приймання виробу відділом технічного контролю, відомості про якість, ціну, дату випуску.

В експлуатаційних документах допускається об'єднання або виключення окремих розділів. Різні види експлуатаційних документів відрізняються призначенням, що обумовлює перелік відомостей, які в них зазначаються. Найбільшою інформаційною насиченістю відрізняються посібники з експлуатації; найменшою - етикетки.

Конструкторська документація - сукупність конструкторських документів, які містять потрібні у загальному випадку дані, згідно з якими розробляють, виготовляють, контролюють, приймають, постачають, експлуатують та ремонтують виріб.

Ступінь застосовності технічних документів залежить від виду експертного дослідження. Так, під час експертизи товарних партій за кількістю та якістю експерти керуються, в першу чергу, товаросупровідними документами. При експертизі товарів тривалого користування, які повертає

споживач, важливе місце відводиться експлуатаційним документам для виявлення дотримання правил експлуатації. Експертиза нових товарів часто починається з експертизи проектно- конструкторських документів.

Технологічний документ - документ, що містить опис рецептур, конструкцій, технологічних процесів, характерних для різних етапів життєвого циклу продукції і/або послуги.

Технологічні документи, що використовуються при експертизі товарів в митних цілях, призначені для передачі і зберігання інформації про технологічні процеси із розробки, виробництва, зберігання і транспортування продукції.

До технологічних документів, надзвичайно важливих в роботі експертів, відносяться збірники виробничих рецептур (наприклад, рецептури парфумерних виробів), технологічні інструкції щодо виробництва продукції, а також інструкції щодо зберігання товарів (окремих товарних груп), інструкції щодо приймання товарів за кількістю та якістю, інструкції щодо застосування норм природного спаду. Особливе місце в даному випадку займають інструктивні матеріали щодо проведення експертизи товарів.

Технологічні документи доповнюють і конкретизують нормативні документи. Так, інструкції щодо зберігання доповнюють відповідні стандарти на методи зберігання або загальні технічні умови стандартів на продукцію (розділ: зберігання). На відміну від стандартів, в інструкціях детально встановлюються режими, способи розміщення і терміни не тільки окремих видів, але і товарів різного ґатунку.

Інструкції щодо зберігання товарів використовуються експертами у випадках, коли об'єктом експертизи є товари після тривалого зберігання, в результаті якого вони зазнали значних кількісних і якісних змін (природного або неприродного характеру).

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ (має 12 балів)

Поняття	Визначення
1) До технологічних документів відносяться	a) накладні, пакувальні листи, специфікації, акти про встановлену розбіжність в кількості товарів, комерційні акти, акти відбору зразків.
2) Технологічний документ це	b) збірники виробничих рецептур (наприклад, рецептури парфумерних виробів), технологічні інструкції щодо виробництва продукції, а також інструкції щодо зберігання товарів (окремих товарних груп), інструкції щодо приймання товарів за кількістю та якістю, інструкції щодо застосування норм природного спаду
3) Конструкторська документація це	c) документ, що містить опис рецептур, конструкцій, технологічних процесів, характерних для різних етапів життєвого циклу продукції і/або послуги
4) Номенклатура експлуатаційних документів представлена	d) сукупність конструкторських документів, які містять потрібні у загальному випадку дані, згідно з якими розробляють, виготовляють, контролюють, приймають, постачають, експлуатують та ремонтують виріб
5) Посібник з експлуатації це	e) посібниками з експлуатації, паспортами та етикетками.
6) Етикетки це	f) експлуатаційний документ, призначений для забезпечення споживача всіма відомостями, необхідними для правильного використання і обслуговування виробу
7) Паспорт це	g) експлуатаційні документи, призначені для зазначення основних показників і відомостей, що необхідні для правильної експлуатації виробу
8) Розділи паспорта товару включають	h) експлуатаційний документ, що засвідчує гарантовані виробником основні параметри і характеристики виробу
9) В етикетках зазначають:	i) загальні вказівки, технічні дані, комплект постачання, свідчення про приймання, гарантійні зобов'язання, ціна
10) Залізнична накладна це	j) найменування виробу, його позначення або індекс, технічний дані, номер стандарту або технічних умов, вимогам яких відповідає виріб, відомості про приймання виробу відділом технічного контролю, відомості про якість, ціну, дату випуску
11) Коносамент іменний передбачає	k) товаротранспортний документ, який оформлюється при відправленні товару залізничним транспортом
12) Коносамент це	l) зазначення імені одержувача вантажу; ордерні, що містять вказівку про видачу вантажу за наказом відправника або одержувача
13) Експлуатаційні документи це	m) документ, що видається перевізником вантажу вантажовласнику

14) Товаросупровідні документи (ТСД) це	n) документи, що призначені для передачі та збереження інформації про правила експлуатації складнотехнічних товарів
15) Розрахункові товаросупровідні документи це	o) документи, що містять необхідну і достатню інформацію для ідентифікації товарних партій на всьому шляху їхнього товароруку.
16) Кількісні товаросупровідні документи це	p) документи, які призначені для документального оформлення угоди про ціни, оплату транспортних витрат, спільне (або одностороннє) покриття витрат, у тому числі транспортних, інших витрат, якщо в укладеному договорі купівлі-продажу (договорі постачання) ці відомості були не передбачені
17) Якісні товаросупровідні документи це	q) технічні документи, призначені для передачі і збереження інформації про кількісні характеристики товарів або товарних партій.
18) До якісних ТДС відносяться:	r) документи, що призначені для передавання і збереження інформації про якість товарів (зразків, окремого виробу, товарних партій тощо).
19) До розрахункових ТДС відносяться:	s) сертифікати (якості, відповідності, ветеринарні, фітосанітарні та ін.), якісні посвідчення, заява-декларація, протоколи випробувань
20) Заяви-декларації це	t) протокол узгодження цін, рахунок-фактура, рахунок та інші документи про вартість товару, що є об'єктом торговельної операції
21) Протокол випробувань це	u) документи, що підтверджують персональну відповідальність виробника, відповідність продукції встановленим вимогам. Крім того, цей документ є підставою для видачі сертифікатів відповідності за формою з використанням заяв-декларацій
22) Сертифікат походження це	v) документ, що містить результати випробувань та іншу інформацію, що стосується досліджень якості товарів
23) Фітосанітарний сертифікат це	w) документ встановленої форми, який застосовується для підтвердження країни походження товару
24) До кількісних ТДС відносяться:	x) сертифікат, що засвідчує наявність або відсутність регульованих шкідливих організмів в будь-яких рослинах, продуктах рослинного походження, упаковці, ґрунті та будь-яких інших організмах, об'єктах або матеріалах